

LOKALHISTORISK
Kalender 2016

Tekst til forsidebildet:

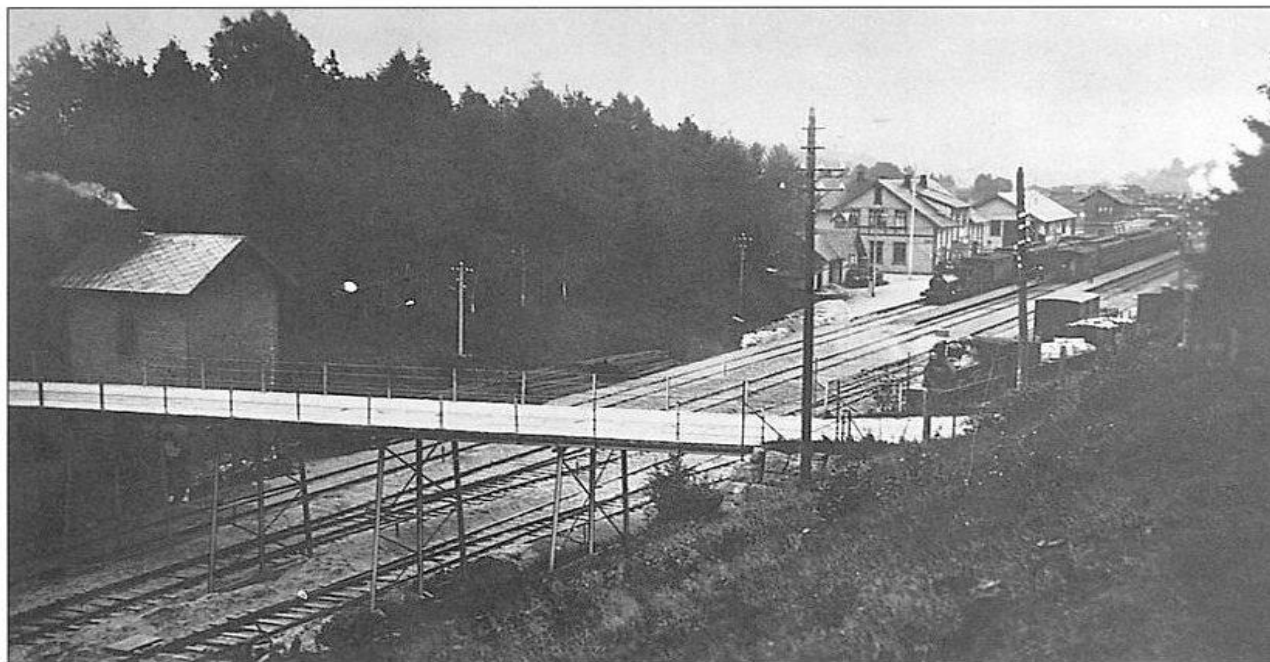
Bildet viser jernbanebrua i Ski, bygget i 1938. Det gamle Telebygget til venstre.

Foto: Christian Olsen.

Jernbanebrua

Jernbanen kom til Ski i 1879 og stasjonen ble lagt til Monsrud gård. Det første året het stasjonen Monsrud, men navnet ble allikevel SKI stasjon. Sporene nordover kom til å skjære over den gamle veiforbindelsen mellom Nordby- og Ski kirke. Denne veien er fra før 1650 og var en tverrforbindelse mellom Kongeveiens østre og vestre løp. Tradisjonelt ble disse lagt på toppen av raene, der det var tørrest lende. Det var også tilfelle med denne veien som inne i Ski gikk langs Gamleveien, videre ned der Kippa lå, bort Holteveien og forbi Kapellsander opp mot kirka. Vi kan ennå følge traséen ved det gamle steingjerdet nedenfor Waldemarhøy.

Først hadde man planlagt at toget skulle gå i en tunnel gjennom raet, men dette raste bokstavelig talt sammen, og landets største håndgravde jernbaneskjæring så dagens lys.

Bildet er fra 1914. I forgrunnen den gamle jernbanebrua. Huset til venstre er «vanntårnet» for fylling av vann til damplokomotivene. Vannet kom fra Kapelldammen.

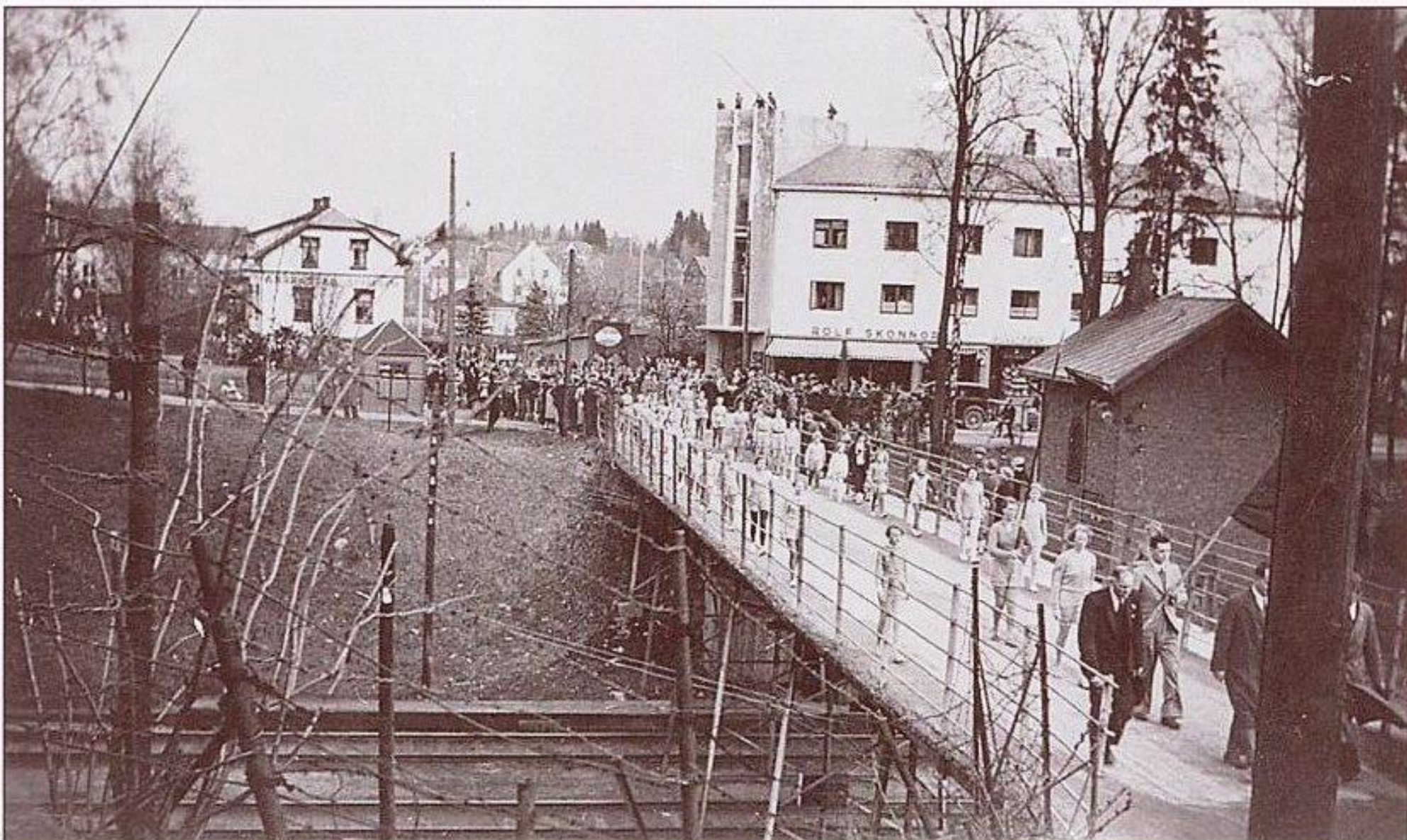
Problemet var å opprettholde veiforbindelsen mellom Nordby og Ski – man måtte ha ei bru over jernbanen! Veien ble delvis lagt om, og fra Holteveien til Sandergrinda ble den erstattet av den Nordbyveien/Kirkeveien vi kjenner i dag. Og den første brua ble satt opp – beregnet på hestetransport og fotgjengere.

Stasjonsbygningen var de første årene eneste hus øst for jernbanen, men så startet byggingen av det som skulle bli Skibyen med Waldemarhøy som den første skikkelige villaen i stasjonsområdet.

Utviklingen gikk fort, hus ble bygget, industri kom og bilen inntok veiene. Brua ble et problem, den ble raskt innhentet av tiden og utviklingen. (Da f. eks. E-verket satte opp en transformatorstasjon i Nordby, måtte transport av materiell gå om Holstad – brua tålte ikke tyngden.)

Dødsstøtet kom da NSB bestemte at banen skulle legges om til dobbeltspor og samtidig elektrifiseres fra Ski inn til Oslo i 1939. Dette krevde ei bru som var bredere og lå høyere over sporene, så i 1938 falt den første brua. Denne lå nord for nåværende bru, der en gangbru er kommet til i de senere årene. Slik kunne man bygge brua av 1938 ved siden av den gamle, og bare overføre trafikken når tilførselsveiene var omlagt. Den nye var etter den tids krav, solid og bred – med et lite fortau på hver side og et sikrere rekkverk.

I våre dager – i 2016 – er det denne som står for fall! Tiden har innhentet brua på nytt; i flere år har det vært ønsket og planlagt et nytt dobbeltspor fra Ski til Oslo, og dette skal gå i tunnel det meste av strekningen. Det er Norges største landbaserte byggeprosjekt noensinne som er i ferd med å realiseres! Men – nytt dobbeltspor krever en bredere og høyere passasje ut fra stasjonen. I tillegg har biltrafikken vokst til dimensjoner man ikke kunne forestille seg før krigen, så ny bru er nødvendig. Hvordan vil den se ut? Skis befolkning følger spent med på utviklingen – en slitsom byggeperiode vil klart vise hvor viktig denne transportåren er for Skibyen.

Bildet er fra 1937. 1.maitoget passerer over jernbanebrua. Hagabua til venstre for brua. Rutheim og Kråkstadbanken i bakgrunnen.

Enda ei bru står for fall i Ski: Kjeppestadbrua. Den har alltid vært for trang, selv for møtende hestetransport. Men nå er den besluttet revet. Blir det ny bru ved Kjeppestad eller flyttes hele jernbanetraséen? Foto: Christian Olsen.

Fra venstre: Mats Christian Solheim Hansen, K-O. Løkenhagen med karabin, Ski Historielag, Monika Hansen og Rune Hansen.

1945, fra venstre: Herman Sæther, etterretningsoffiser i område 111.1, Torstein Fennefoss, avsnittssjef i 111, Jan Heiberg Magnus, NK stabssjef i avsnitt 111, Anton Huseby, områdesjef i 111.1.

En utrolig historie

Året er 1945 og det er den 21. mars kl 22.30. Stabssjefen Jan Heiberg Magnus er alene i avsnittshytta et stykke nord for gården Vasshagan. Avsnittssjefen Torstein Fennefoss og etterretningsoffiseren Einar Hellerud var begge reist til Oslo i tjenesteanliggender. Plutselig banker det hardt på døra og en skarp stemme roper at det er politiet. Magnus ser alvoret i situasjonen, han griper en U.S.-karabin og i beltet har han pistolen sin. I bare sokkelesten kaster han seg ut gjennom døra og blir møtt av det skarpe lyset fra to stavlykter.

Det blir åpnet ild uten at han blir truffet, og 10–15 meter fra koia går han ned i knestående og retter karabinen mot lyktene. Men magasinet må ha falt ut og ingen patron følger med ladegrepet. De tre statspolitibetjentene fyrer av etter lyden og Magnus blir truffet. Kulen streifer høyre hånds finger og går på skrå gjennom høyre kne og ut på baksiden av låret.

Magnus trekker så pistolen og tømmer magasinet mot lyktene. Betjentene går ned og ilden opphører.

Magnus forstår at eneste muligheten han har, er å komme seg inn i skogen. Det skadde benet vil ikke bære ham, og han kryper og åler seg inn i det nærmeste krattet. Han kjemper seg gjennom snø og mørke oppover i skogen. Et stykke oppe i lia må han stoppe opp og hive etter pusten. Hjertet banker vilt og skuddsåret blør sterkt, smertene øker. Han ligger på ryggen og lytter etter forfølgerne, men alt er stille. De hadde nok ikke funnet sporene hans gjennom det tette krattet. Først nå merker han at han hadde slept med seg den ubrukerlige karabinen og slenger den inn i de nærmeste buskene.

Jan Heiberg Magnus overlevde skuddskadene og krigen.

Søndag den 26. april 2015 er eieren av gården Sørli, Monika Hansen ute i skogen sammen med sin bror Rune og hans sønn Mats Christian. Søriskogen ligger nordvest for myra der avsnittshytta lå under krigen. Ved ei bjørkerotvelt ser de at det stikker frem en geværpipe. De kontaktet Ski Historielag, og ved en kontroll på stedet var det helt tydelig restene av en U.S.-karabin. Karabinen bar tydelig preg av lang tids utetilværelse.

Ved gjennomgang av beskrivelsen og rapporten etter skuddene ved avsnittshytta den 21. mars 1945, må dette være restene av U.S.-karabinen, som Jan Heiberg Magnus

dro med seg inn i skogen og opp i lia, for så å kaste den inn mellom noen bjørkebusker. En 70 år gammel historie har åpenbart seg.

Kilder:

Milorg i Ski 1940–1945 v/Erling Rønneberg og Svein B. Lie
Håndskrevet rapport fra Jan Heiberg Magnus
Monika Hansen
Familien Heiberg Magnus

*Taraldrudhytta med bolig og fjøs/låve/stall (fra tidlig 1800-tall).
Halvdan Halvorsen var eier av gården.
Bildet er fra 1937.*

Rundt Taraldrudhytta i 2015:

- A. Låven (ruin) står fortsatt oppreist (SEFRAK-reg 1989), og «tuntreet» er preget av tidens tann.*
- B. Den gamle hesteplogen er en siste hilsen fra en svunnen tid.*
- C. Bak i bildet kan vi skimte «turveilviltovergang Taraldrud (Flatåsen)» som en oppbygd tunnel over E6.*
- D. Taraldrudkrysset. Til høyre i bildet ser vi «turvei Taraldrudhytta» – i solid bro over E6 – åpne seg mot Sørmarka (th).*

Fotomontasje: Christian Olsen

Taraldrudhytta

... fra gårdsbruk til et veikryss, men portalen til Sørmarka består.

Jordbruksområde

Gården Taraldrudhytta (oppr. husmannsplass under Taraldrud) var i familien Ingiers eie da Bjørn Halvorsens besteforeldre Gro og Halvdan Halvorsen kom dit i 1937. De forpaktet gården til 1947, da de fikk kjøpe den. Det var også sammenfallende med at elektrisitet kom til gårdene i utkanten av Ski i årene like etter krigen.

Taraldrudhytta var et gårdsbruk med fire-fem kuer, to hester og en del høns. Jorda ble drevet som ordinært vekselbruk og i de sydvendte bakkene ble det dyrket grønnsaker. En del skog hørte med til gården, og den var arbeidsplassen en stor del av vinteren.

Den nest eldste sønnen Harald overtok gården i 1960 og senere hans stesønn Bjørn Sigurd. Eiendommen ble solgt i 2010 og er ikke lenger i familiens eie.

Friluftsområde

Taraldrudhytta ligger innenfor Sørmarka, i nordvestre hjørne av Ski kommune. Den «nye» gangbrua over E6 (like nord for Taraldrudkrysset) danner inngangsportalen til sommer- og vinterløypene inn til Sørmarka. Skiløypa krysser E6 i undergang.

Folk fra Kolbotn har brukt denne turveien gjennom årtider. Tidligere gikk veien over gårdstunet. Særlig på ettersommeren var det mange folk fra Kolbotn som gikk denne veien for å sanke bær og sopp. På vinteren gikk skiløypene over jordene på sydsiden av gården – det var en kjent syn å se turfolk både til fots og på ski. Det gamle veifaret finnes registrert hos Riksantikvaren som fredet veganlegg (Follokart/kultur).

Sykeltraséen mellom Oppegård og Ski kan også legges via Taraldrudhytta. Løypa sørøstover fra

Taraldrudhytta møter et rikt løypenett i Sørmarka. Nordover finnes det ei turløype til Taraldrudåsen (222 moh) og dessuten ei nord-sydløype som følger vannledningen ned mot Kloppa (gård) og Assuren (tjern).

Utbyggingsområde

Taraldrudområdet ble sterkt påvirket av E6-utbyggingen tidlig på 1980-tallet. I dag er det intet igjen av jordene. Man kan si det slik at Taraldrudhytta gård er blitt et eneste stort veikryss på det som engang var en gård på 100 mål innmark og en del skog. Det er få spor etter det opprinnelige jordbruksmiljø.

I en tidlig fase av Follobane-prosjektet var det planlagt anleggsaktiviteter ved Taraldrud. Dette er skrinlagt – nå

er Åsland (innenfor Oslos grense) eneste anlegg i dette området.

Dette betyr likevel ikke stopp i utviklingen rundt Taraldrud. Ordfører Anne Kristine Linnestad er (september 2015) meget positiv til planer om å legge politiets nye (nasjonale) beredskapssenter til Taraldrud (ferdig 2020?). Det står mellom Grønmo og Taraldrud. Jeg tror det er 90 prosent sannsynlighet for at Taraldrud blir valgt, spår ordføreren, iflg Østlandets Blad.

Kilde: Bjørn Halvorsen, Ski

Fra venstre: UI, Gunnar Westgaard, Jens Hemsén, Trygve Nore, Bjørn Myrvoll, Gunnar Andresen, Øivind Jacobsen og Bent Vale. Sittende fra venstre: Ole Furuset, Knut Skoghús, Olav Grønvold og Erling Otternes.

Stående fra venstre: UI, UI, Kjell Syversen, Kjell Opsahl, Trygve Syversen, Edgar Johannessen, Kolbjørn Jordfall og Johan Johansson. Sittende fra venstre: Idar Furuset og Nils Sjøberg.

Ski I.L. tok på seg å arrangere dette stevnet. Mesterskapet ble lagt til Hebekkskogen i et område rundt Radiostasjonen. Løpets lengde var 8 km i en rundløype som ble løpt flere ganger. Juniorene løp samme løypa, men lengden her var 4 km.

Hele arrangementet ble en stor suksess for idrettslaget. Løypene var fine, men de var tunge å løpe grunnet mye snø som måtte håndmåkes. Publikumsinteressen var stor, og i følge ØB var det vel 1500 betalende. Mange slapp inn gratis da man slapp opp for billetter ved en av inngangene. Ellers var det stort salg ved bodene man hadde satt opp.

Premieutdeling i seniorklassen: Thor Helland har allerede mottatt gullmedaljen. Til venstre for han sølvvinner Vidar Østreng. Bronsemedalje til høyre Odd Fuglem.

Juniorklassen startet først. Mesteparten av løpet ledet Ståle Engen fra Sturla idrettslag. Han fortalte at han under løpet hadde hatt en nifs opplevelse underveis da en hund hoppet opp på ham. Han kom fra denne hendelsen uten mén, men hendelsen kom til å prege løpet. Resultatet i mål var at han ble norgesmester.

Andre og tredje plass gikk til Øystein Helgesen, Norøna og Thor Holt, BUL. Norgesmester i seniorklassen ble Thor Helland, BUL foran Vidar Østreng, BFG og Odd Fuglem fra Selbustrand. Disse tre var hele seks sekunder

foran øvrige deltakere med Tor Tjørholm, OSI som nr. fire.

Ski I.L. fikk mye skryt i Osloavisene for gjennomføringen av stevnet.

Kilde: Østlandets Blad og Aftenposten

På Taraldrud gård – minnestein til ettertanke. Den forteller om motstandskamp og om potetkjelleren som tjente som våpenlager under krigen. På baksiden av minnesmerket som ble reist i 2003 av Oppegård HV står det:

«Takk til dem som gjorde jobben. Takk til familien Holum».

Etter innspill (2015) fra Riksantikvaren har Kulturavdelingen i Ski kommune i samarbeid med Follo Historilag og Ski Historielag registrert minnesteinen som kulturminne fra krigen 1940–1945.

Foto 2015 Christian Olsen.

Gården Taraldrud ligger nordvest i Ski kommune, mot Oslo i nord og Oppegård i vest. Under krigen gikk grensene mot Aker kommune (grenser frem til 1948).

Eldste sønn på Taraldrud – Kåre Holum – var 21 år da krigen brøt ut. Han var i Heimevernet i Oppegård, naturlig nok fordi Taraldrud har utvei til Kolbotn selv om det ligger i Ski kommune. Det var tre sønner og tre døtre på Taraldrud. Etter hvert ble hele familien engasjert i å bistå «Gutta på skauen».

I slutten av krigen startet slippene på Breimåsan ved Smerta og Orremåsan ved Gaupesteinen. Kåre Holum som var engasjert av Hjemmestyrkene så seg ut et ideelt skjulested på gården. I utgangspunktet var ikke foreldrene hans veldig positive. Det var jo en risiko å ta. Ble dette avslørt kunne det bli represalier for hele familien. Men de ga etter for presset, og de ble etter hvert meget engasjert ikke bare med oppbevaring av våpen og ammunisjon men også med matforsyning til gutta som lå skjult i skauen. Kona på gården – Otilie Holum – bakte hundrevis av brød av det kornet de fikk lurt unna. Det ble sagt at noe av melken som ble melket på søndager også i stor grad gikk til dem. Tyskerne hadde god kontroll på hva som ble produsert. Det meste måtte sendes til Oslo med tog fra Kolbotn.

Det var først og fremst i en potetkjeller som var gravd inn i terrenget og under låven militært materiell ble lagret, innenfor poteter og kålrot. Innerst i låven under høyet var en radiomottaker montert inne i en gammel vedkomfyr. Da jeg som fireåring oppdaget radioen fordi jeg hadde funnet en spennende hule i høyet, fortalte jeg dette til tante Otilie. Da fikk jeg streng beskjed om ikke å fortelle dette til noen, og det ble heller ikke gjort. Det var ikke bare voksne folk som kunne holde på en hemmelighet.

I hytter i Assurdalen og skogene innenfor hadde «gutta på skauen» tilholdssted og matforsyningene fra Taraldrud

kom godt med når de i nattens mulm og mørke fraktet våpen og ammunisjon fra Breimåsan og Orremåsan.

I 1944 var yngstegutten Bjørn Holum 19 år. Han var på vei over skogen med sekken full av brød, men ble oppdaget av tyske soldater og måtte løpe for livet. Han var aktiv idrettsmann og godt trent og klarte å løpe fra soldatene. De skjøt etter ham, men traff heldigvis ikke. Han nådde fram til gutta som lå skjult i Assurdalen, og sammen klarte de å rømme unna. De måtte holde seg i skjul annet sted noen dager før flukten over til Sverige fant sted. Der kom de seg inn i de norske politistyrkene. Hvor Bjørn var blitt av visste ingen i familien før jeg fikk gratulasjonskort på min fireårsdag i september 1944. Det

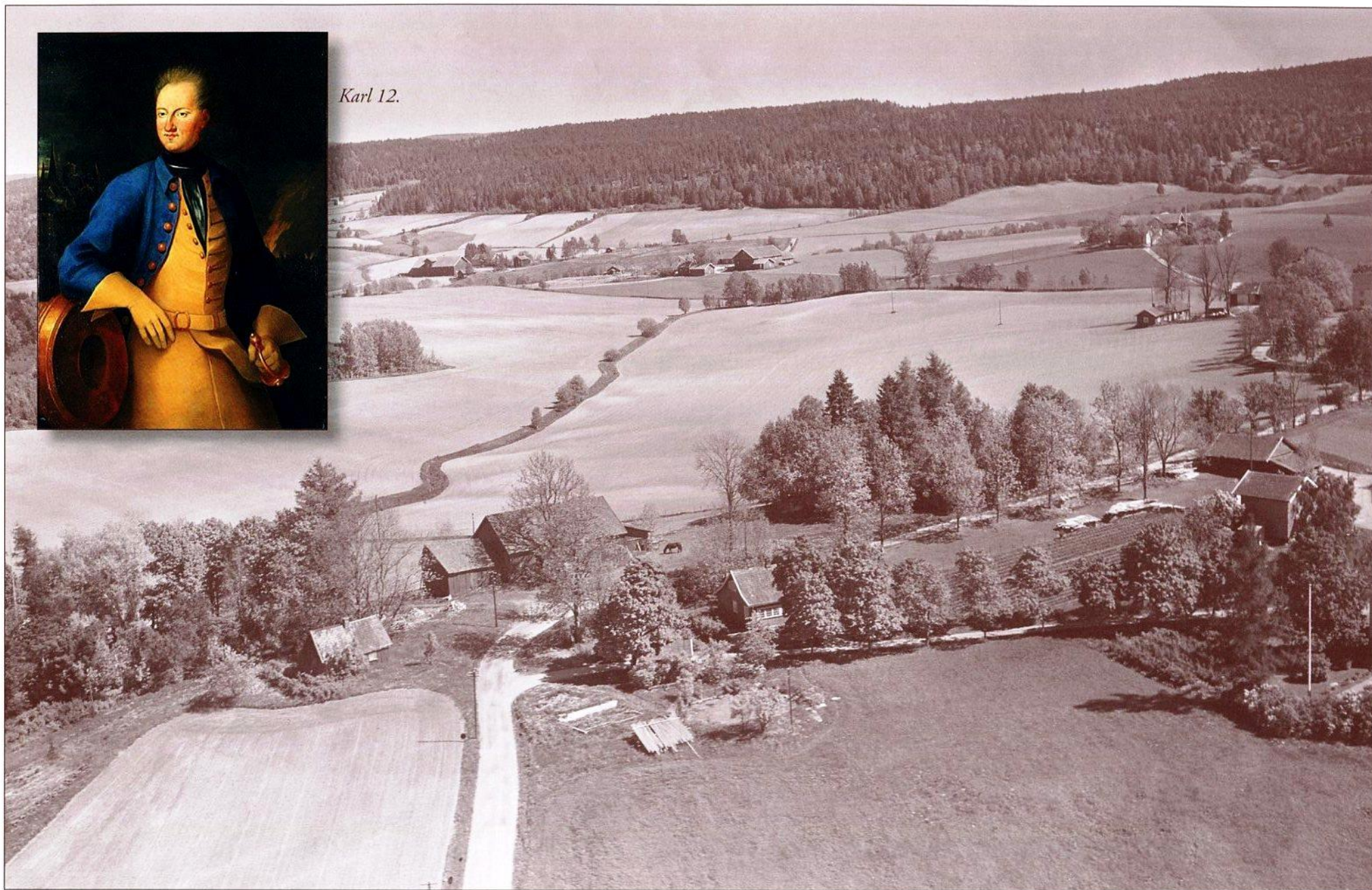
var sendt fra Sverige fra «onkel Gøran». Da forsto alle at alt sto bra til med Bjørn.

Det gikk heldigvis bra med familien, intet ble oppdaget, ingen represalier. Det er reist en minneplakett ved potetkjelleren hvor familien er hedret. Dessuten fikk Otilie diplom fra Heimevernet som takk for innsatsen.

«Ovenstående historie er blitt fortalt til meg, og opplevd som fireåring. Kåre og Bjørn Holum var/er mine fettere.»

Tekst: Bjørn Halvorsen, Ski

Karl 12.

Bildet viser deler av Kråkstad-bygda med gårdene Tronås i forgrunnen og Østby bak i høyre billedkant. Det var i dette området Karl 12. og hans menn hadde sin rastepause 1. mai 1716.

Etter å ha beleiret Kristiania i en og en halv måned måtte svenskekongen Karl 12. med sin hær trekke seg tilbake sørover mot Sverige i høyt tempo. Det hele foregikk så hurtig at han måtte etterlate sårede soldater. Foranledningen var at en dansk-norsk flåte under ledelse av Petter Wessel Tordenskiold nærmest hadde utradert den svenske flåten. Det hele skjedde i Dynekil nord for Strømstad. Svenskeflåten skulle til Kristiania med forsyninger av våpen, deriblant kanoner. Marsjen sørover Kongeveien startet 30. april midt i teleløsningen. Belastningen på den allerede dårlige veien ble enorm med 7000–8000 mann, hester med kanoner på slep etc. For et slit det må ha vært. I tillegg visste de at en norsk styrke på om lag 6000 mann fulgte etter. Øverstkommanderende var Barthold Heinrich von Lutzow. Brua over

Tussebekken rev svenskene, hvorefter de tok av ved Haugbro på Den Fredikhaldske Kongeveis østre trasé. En sårt trengt rast ble gjennomført i Kråkstad. Det heter seg at kong Karl 12. rekvirerte Østby gård til sin egen hvilepause. Folk i Kråkstad var nok skrekkslagne med plutselig å ha om lag 8000 svenske soldater og offiserer rundt i bygda. Disse fór rundt på gårdene hvor de slaktet dyr til eget matforbruk, tok hester, klær, verdigjenstander etc. Høsten 1716 var det tingforhør som tok opp hvilke skader den enkelte gård var blitt påført. Den ble beregnet til flere tusen riksdaler. Allerede 2. mai nådde svenskene Onstadsundet ved Glomma. I løpet av fire døgn (2. til 6. mai) fikk de bygget tømmerflåter av alt tømmer som lå her beregnet til å bygge en ny Spydeberg kirke. Hva så med den norske styrken som først ankom Kråkstad 3. mai? De må unnskyldes for sin treghet med at alle bruer var revet av svenskene, veiene var helt i oppløsning etter hester med kanoner på slep, proviantvogner og 8000 par føtter. Den 4. mai hadde von Lutzow krigsråd i Kråkstad der det ble bestemt at de norske styrkene skulle følge etter

fienden med den største forsiktighet. Her kunne den norske styrken kanskje ha tatt knekken på krigerkongen. Det skjedde først to år senere i Halden. Det strides fortsatt om kula som felte ham kom fra norsk eller svensk side.

Under innmarsjen til Norge (mars 1716) var det en svensk patrulje som ble beskutt nede ved Dalsbekken langs Den Fredrikhaldske Kongevei, vestre trasé. Sveskehæren med Karl 12. bestemte seg for å ta den videre marsjen fra Ris gård i Nordby ned til Bunnefjorden og videre inn på isen til Kristiania. Det er skrevet mange interessante bøker om denne krigen mellom mars og mai 1716.

Kilder:

Artikkel i Follominne årbok 1999 av Willy Østberg.
Svenske soldaters brev fra Norge til Sverige 1716.
G. Jonasson: Historia kring Karl 12.

Lærere og elever på Bjerke skole 1951.

1. rad f.v.: Ole Martin Holen, Marit Johansen, Åse Sandaker, Anna Holt, Randi Oppegård, Gerd Fjeldheim, Inger Tollefsrud, u.i., Gulborg Johansen, Åse Skrikerud, u.i.

2. rad f.v.: Remi Elverhøy, Kjell Lien, Inger Marie Mariussen, Vestli, Judith Borge, Ragnhild Navestad, lærer Marte Fosse, Ingvild Grødahl, Elin Skrikerud, Gerd Vestli, Vestli, Ellefsen.

3. rad f.v.: Jan Berger, Arne Ellefsen, Lars Fosse, Tor Lesteberg, Ole Bergersen, lærer Hjalmar Grødahl, John Solberg, Thor Fjeldheim, Øivind Johansen, Egil Torbjørnsen, Arne Andreassen, u.i.

Bjerke skole 1951

Bjerke skole og skolekrets er historie. Skolen ligger helt syd i kommunen og har vært og er en viktig møteplass for befolkningen rundt. Allerede i 1871 ble omgangsskolen avløst av det første, faste skolebygget her. Det står fremdeles og har vært i forskjellig bruk gjennom årene. I 1931 ble så «nyskolen» reist, et imponerende bygg etter datidens krav, med to store klasserom i første etasje og egen sløydsal/gymsal i annen. Det var dessuten en liten leilighet i hver etasje. Men allerede i 1959 ble «storskolen» flyttet over til Kråkstad, og i 1968 ble det besluttet at samtlige elever skulle overføres dit. Skolen har siden vært brukt av lokalbefolkningen til fritidsaktiviteter, f.eks. 4H og siden som Naturbarnehage.

I 1951, da dette bildet ble tatt, var det full aktivitet på skolen. Bjerke var en fådelt skole, hvor to og to klasser gikk sammen og man hadde skole annen hver dag. En lærerinne hadde ansvar for «småskolen», og en lærer for «storskolen». Fagkretsen var enkel, med kristendom, norsk, regning, historie, naturfag og gymnastikk. Engelsk var frivillig. Elevene som ønsket dette, måtte sykle til Kråkstad skole en dag i uken for å øve gloser med Magda Veidahl. Skolekjøkken var også lagt til Kråkstad, på «snekkerskolen», og foregikk i perioder. Undervisning i sløyd og håndarbeid fikk elevene på Bjerke, men samlet over 2–3 uker. Da hadde læreren guttene i sløyd mens lærerinnen fra småtrinnet underviste jentene i søm og strikking. De minste elevene fikk fri i disse ukene. (Det ble litt oppstyr en gang en jente forlangte å få delta i sløyden).

Læreren, Hjalmar Grødahl, kom til Bjerke skole i 1948. Han fikk bolig for seg og familien i gamleskolen. Vaktmester Hølen bodde i første etasje i skolehuset, og lærerinnen med familie i annen. Grødahl var en aktiv og

positiv lærer som tilførte mye nytt til skolehverdagen: Kunnskaper skulle forstås, ikke bare pugges. Han var en iherdig kroppsøvingslærer. Sykling, skigåing, friidrett – alt med like stor entusiasme. (Han tilbød elevene å være med til skøytestevner på Bislett, og mange benyttet seg av det – i Hjallis' storhetsperiode.)

Wergeland og Bjørnson var store forbilder for Grødahl. Skoleturer til Suttungbevegelsens skole på Nes ble gjennomført. Og arrangementer på skolen var fast flere ganger i året, med underholdning av elevene, utlodning og bespisning.

Til venstre på bildet sees en minnestøtte om unionsoppløsningen i 1905. Den ble pusset opp til 7. juni dette året.

Grødahl var til stor inspirasjon for elevene sine.

Kilde: Jan og Edgar Berger

Finstadgrenda i 1972

Finstadgrenda

Bildet viser Finstadgrenda i 1972. Finstadgrenda er byggefeltet i Follovegen, og er det eldste av byggefeltene i Ski med navnet Finstad. I 1972 var det 17 hus, tre av disse var tomannsboliger. I dag er det 64 hus.

Det første bolighuset kom i 1918 da Valborg og Carl August Dahl bygde ut småbruket Enerheim. Ekteparet hadde mange barn. Seks av sønnene fikk tomter og satte opp egne hus i grenda. Senere er ni andre tomter skilt ut og bebygd at barnebarn.

I 1925 kom Follo landbruksskole til grenda. Byggherre og bestyrer av skolen var Wilhelm Dietrichson på Søndre Finstad gård. Landbruksskolen var i drift fram til 1961. I 1927 bygde Olaf Stenerud villa Solheim, som i dag nr. 39. I 1939 hadde Willy Dahl, sønn på Enerheim, bygd et lite hus på tomta Mailand. Videre ble det i 1942 skilt ut fem hyttetomter.

I 1945 var det så mange folk i grenda at Olaf Stenerud tok initiativ til å danne velforening. Den 25. juni ble Finstadgrenda Vel dannet. Det var denne dagen Finstadgrendas historie begynte. Senere har stedet båret navnet Finstadgrenda.

Velforeningen har vært velfungerende i alle år etter stiftelsen i 1945, altså i 70 år.

Offentlig vann og kloakk kom til hele grenda i begynnelsen av 1970-åra. Det førte til en større utbygging slik at i 2003 var det 67 boenheter (i dag 68).

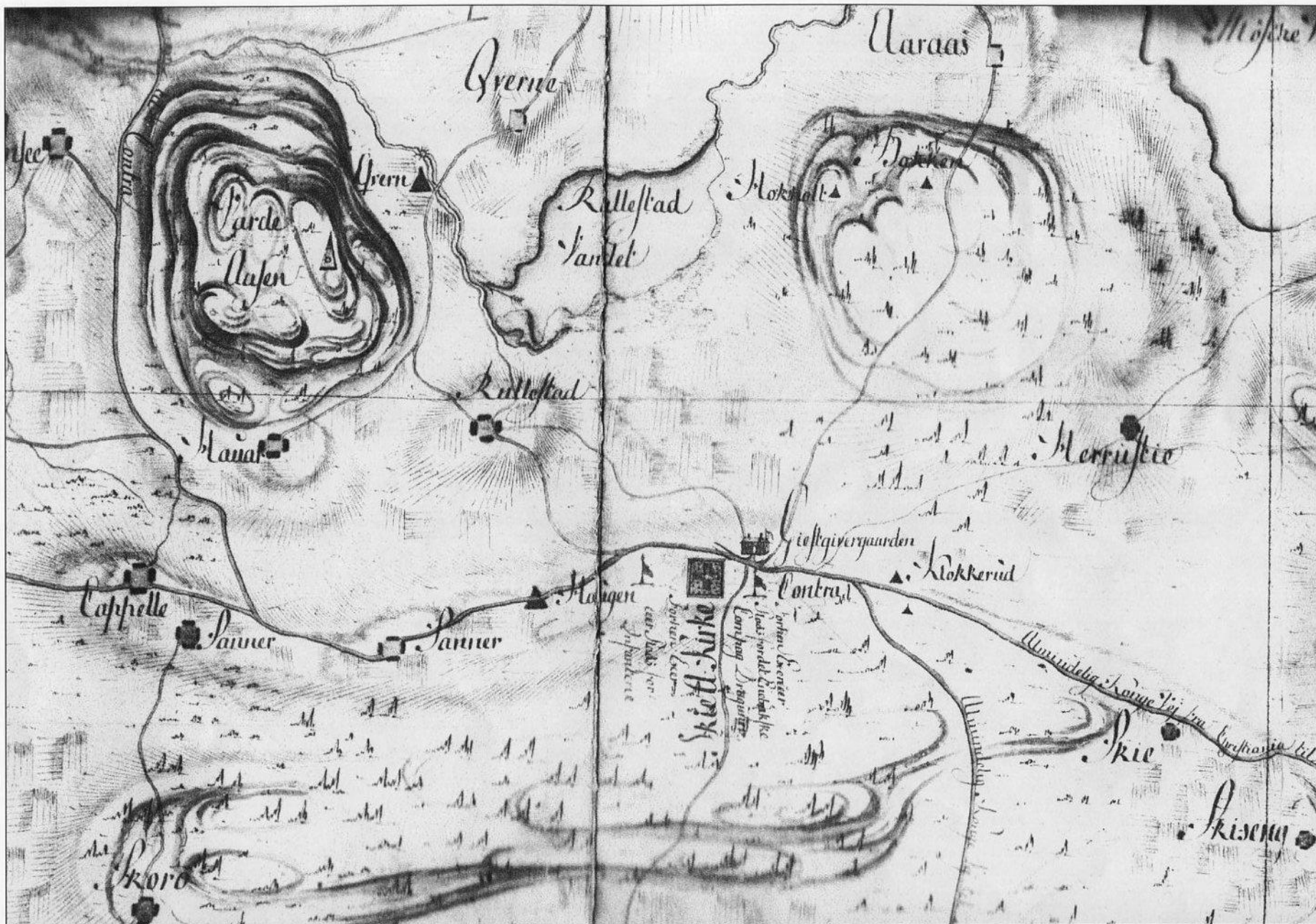
Ett eksempel på bomiljø og samholdet i dette lille «samfunnet», kan være: I 1966 var det noen foreldre med små barn som syns det ble gjort for lite stas på de

aller yngste tidlig på dagen 17. mai. De inviterte barna til 17. mai-tog som gikk langs hele Follovegen. Det var den gang Follovegen gikk helt ned til det som i dag kalles Gamle Åsveg. Senere var det samling i hagen til nr. 14 hvor det ble servert bl.a. eggedosis og boller. Etter få år overtok Vellet denne tradisjonen. Arrangementet har utviklet seg til å bli samlingspunkt for både voksne og barn med flaggheising, pølser, kaffe og kaker og tale for dagen i hagen til nr 58. Feiringa fortsetter med «folketog» gjennom grenda – som i de siste 20 årene er ledet av Finstad Gla'brazz. Seremonien avsluttes med «Ja, vi elsker» på gårdsplassen til nr 1.

Kilder:

Historiehefte for Finstadgrenda. Gerd Birgit Hvidsten Tjomsland og Kjell Tore Halvorsen. Utgitt av Finstadgrenda Vel i 2003.

Knut Repstad.

Kartet er i målestokk 1:10000 og er et utsnitt av et større kart. Det ble tegnet av Juell året 1800. Det viser blant annet at det var exerceer Plads (Forhen) både øst og vest for Skie A. Kirke. Den i øst for Enebakske Compag Dragoner og i vest for Infanterie. Legg også merke til varden i Vardeaaen samt Giestgivergaarden Contra.

Det var stor misnøye blant soldatene som følge av at den militære ledelsen så raskt ga opp krigen mot de svenske styrkene i 1814. Det oppsto rykter om forræderi. General og statsråd Frederik Gottschalk Haxthausen hadde ansvaret for provianteringen under felttoget. Soldatene følte seg sviktet av ham. Den 19. august demonstrerte flere soldater foran statsrådets sommerbolig, Lille Frogner, utenfor Christiania. Flere ruter ble knust. Haxthausen hadde flyktet til sin venn, presten Lassen i Gran. Misnøyen ble derfor rettet mot generalens snobbete sønn, den 24 år gamle kapteinen Ludvig von Haxthausen (1790–1830). Han var også kammerjunker og sjef for Fronske Jægerkompani. Han hadde gjort en lynkarriere i det militære. 13 år gammel ble han utnevnt til fenrik, og da han var 16 ble han forfremmet til premiérløytnant. 20 år gammel var han kompanisjef i Oplandske infanteribataljon.

Hendelsen i Ski i 1814 var som følger: I begynnelsen av august hadde kaptein Haxthausen fått ordre om å marsjere med jägerkompaniet fra Østfold nordover til Eidskog for å unnsette de norske styrkene der. Etter at det ble inngått våpenhvile, ble kompaniet forlagt til Ski. Soldatene var slitne og manglet mat. De var lovet både mel og brød, men løftet ble ikke oppfylt. Da kompaniet igjen ble kommandert på marsj, nektet de å utføre ordre. I stedet kastet Fron-soldatene sine ryggsekker (tornistere) i bakken. Kaptein Haxthausen kalte fram en soldat og ga ham flere spark i baken. Denne ydmykelsen fikk soldatene til å reagere. Som på et signal ropte soldatene hurra, trakk opp sine sabler og sluttet ring rundt kapteinen. Haxthausen oppfattet situasjonen som truende. Forfatter og historiker Karsten Alnæs, som har gransket denne hendelsen, mener at Fron-soldatenes reaksjon (flere var husmannssønner) også hadde sammenheng med en eksisterende misnøye blant husmannsfolk i Kvikne i Fron.

Husmenn i Fron hadde ryddet sine bruk i allmenningen. De krevde å bli selveiere. Kravet ble avvist av gårdbrukere i bygda.

Kaptein Haxthausen anklaget Fron-soldatene for mytteri, og den 4.oktober 1814 avga krigsretten en kjennelse som brutalt lød som følger: «Tre av soldatene bør have deres Liv forbrudt ved Arqvebusering, og den fjerde til Livstid arbejde i Jern i Aggershuus Fæstning.» Det var ikke bare lederne som ble dømt, men også flere andre Fron-soldater. Dette skjedde 29. oktober 1814. Saken gikk videre til Overcriminalretten som avsa sin dom 22. juli 1815. I alt 112 mytterister ble nå tiltalt for å «gjort

sig skyldig i modvillig og haardnakket Opsætsighed baade mod Loven og vedkommende Overofficers udtrykkelige Befalinger ...» Siden dette skjedde i en situasjon da det fortsatt var fare for krig, ble de dømt til såkalt desimering. En slik straff innebar at hver tiende mann skulle trekkes ut ved loddtrekning og henrettes. Dette var første og siste gang noe slikt skjedde i en norsk rettsinstans. Den 4. sept. benådet kong Carl Johan samtlige av de dømte.

Kilde: Tore Pryser: 1814 i Oppland (Pax forlag, 2013)

Stor stemning på konserten i 1965

I et par år på midten av 1960-tallet arrangerte Ski AUF «10 på topp»-kvelder for barn og ungdom på Folkets Hus. Tilstelningene ble holdt en gang i måneden og det ble spilt ti plater og «stemt med lydmåler». De tre beste platene gikk videre til neste gang. Kveldene var meget populære og det kunne være hundre stykker til stede. De hadde også besøk av musikkjournalist og programleder Erik Heyerdahl, kjent fra Arbeiderbladet og NRK.

En av Norges viktigste popgrupper på denne tiden, rockebandet The Pussycats, bodde i en lang periode i 1965/1966 på Ski Hotell. En jentegjeng på opptil 25 stykker oppholdt seg store deler av døgnet utenfor hotellet for å få et glimt av idolene. Det hendte at eieren kastet en bøtte kaldt vann i hodet på jentene for at de andre gjestene skulle få nattero. Fansen var kreativ for å få kontakt med «kattene»; én tok seg vaskejobb på hotellet og én vasket bandets to-etasjers buss. Tenåringsjentene haiket mellom bandets konserter på Østlandet, og bråkte så fælt med hyling og storming av scenen at de nesten ikke hørte det bandet spilte. Turid Holt fra Oppegård ledet bandets fanklubb.

Bandet på scenen i Folkets Hus

I AUF oppstod idéen om å få til en konsert med bandet i Ski. Yngvar Karlsen og Alf Ingum fra styret i Ski AUF kontaktet bandets manager, Sten Ekroth. Han inviterte guttene inn på høye smørbrød på hotellet og sa ja til en konsert på Folkets Hus.

Av Østlandets Blads omtale av konserten 8. september 1965 fremgår at Folkets hus «var fylt til trengsel». Videre at «Ski AUF hadde sørget for en stor vaktstyrke i tilfelle det skulle komme til utskielser, men så skjedde ikke. Det hele forløp svært pyntelig, selv om styrken måtte danne kjede for å hindre de mest oppglødde fans i å storme scenen. Arrangementet var under betryggende kontroll og

det ble umiddelbart slått ned på et hvert forsøk på bråk.» ØBs utsendte medarbeider «Jarl» kunne ikke vurdere gruppens «musikalske prestasjoner», men skulle «i noen dager fremover pleie sine ører i forsøk på å gjenvinne hørselen etter påkjeningen.»

På bildet ser vi et meget ungt og entusiastisk publikum. Dette var utvilsomt årets begivenhet for barn og ungdom i Ski. Pussycats holdt 40 år senere «avskjedskonsert» i Ski Rådhuseteater.

Kilder: Alf Ingum og Østlandets Blad

Bak fra venstre: Vaktmester og forballdommer Asbjørn Lier, Hans Grefli (far til Knut på A-laget), Ivar Nielsen (far til Kjell og Thor på A-laget og Kari (senere Krosshavn)), Kåre Levin (sen), formann da Ski Turn og A.I.L. Fremad ble slått sammen til Ski Idrettslag 21.5.1941. Foran fra venstre: Hjalmar Aalvik, mangeårig oppmann i Fotballgruppa. Thorolf Chr. Berg, ansatt ved oppmålingsvesenet i Ski kommune.

Herrene på bildet tilhørte «den harde kjerne» i Ski Idrettspark i mange år. De laget aldri noe bråk, men kunne høres når Skis A-lag scoret mål eller sto for fine prestasjoner. De var patrioter til fingerspissene. En fotballkamp skulle være fest. De pyntet seg i penklær og det var slipsplikt. Så tente de sigarene og håpet steg med røyken, om real kamp og seier til de gule og blå.

Det store bildet er tatt 1954–55 før innvielsen av gressbanen den 11.9.1955. Karene sitter på noen store steiner sør for bua til Rønning (garderobene). Drømtorp gård i bakgrunnen. Legg merke til at Th. Berg har kastet jakka, sykkelen hans ligger bakenfor, så alt tyder på hardtrakk for å komme fram i tide.

Å spille (sparke) fotball på koksgrus var «hardt arbeid», og å rengjøre drakter og utstyr etter kampene krevde stor velvilje fra mødre og ektefeller. Dessuten satt koksgrusen svart og infeksjonstruende igjen i knær og skrubbsår, men spillegleden var stor rundt i Follo. Alle kommunene hadde sine topplag (A-lag) med lokale helter, som kjempet knallharde «slag» i den årlige Follo-cupen. Klubbpatriotismen var formidabel, og det var aldri snakk om å bytte klubb, da måtte du flytte langt av gårde.

I 1955 vant Ski Follo-cupen med seier 1–0 over Ås i finalen.

Kilder:
Kari og Per Krosshavn
Kjell Kristoffersen

Dette må være en viktig kamp i 1953. Mange tilskuere til stede langs grusbanen, og to av A-lagets store spillere i aksjon. Skis keeperkjempe Thor Eriksen i helstrekk for å avverge et lavt skudd, og forsvarets kommende stjerne, Thor Nielsen (i lys overdel), følger ball og motspiller inn i «målgården». Dette året ble igjen A-laget avdelingsmester og spilte kvalifikamper mot Ready og Funnefoss med resultatene 1-1. Dessverre ble det tap 1-6 mot Kongsvinger, og bildet er nok fra denne kampen.

Fra musikalen «Klassefesten 25 år etter» fra 2011. Foto: Christian Clausen.

30 år med Musikal

Høsten 1986 innførte Ski ungdomsskole valgfag Musikal. Dette skulle bli starten på en rekke oppsetninger i Rådhus-teatret i Ski, og den første store premieren var «My Fair Lady» allerede våren 1987. Skoleåret 2015/16 skal skolen ha premiere på sin 30. musikal «Thank You For The Musicals».

Elevene har satt opp klassikere som «West Side Story», «Jungelboken», «Hair» og «The Sound Of Music» i tillegg til 17 egenproduserte manus.

Fra 2002 ga Ski ungdomsskole samtlige elever i 10. klasse mulighet til å være med på musikalfaget. Det settes av én skoleuke, hvor alle øver fram mot premieren. Musikalformen rommer mange kunstneriske uttrykk, som sang, dans, drama, musikk, bilder og video. Alle er med. Under arbeidet med forestillingen må elevene øve musikk, lære tekst utenat, samt trene på ulike danseferdigheter.

*«Thank You For The Musicals» – 30 år med Musikal.
Fra venstre: Runar Haugland, Hilde Olsrud, Bernt Salvesen,
Ida Huseby Bratli, Ingrid Aasta Risdal.*

I tillegg får de utviklet kritisk sans og øre for kvalitet. Skolen har god erfaring med at når hele trinnet jobber sammen et halvt år med et så stort prosjekt, så oppnår elevene en sterk samhørighet på tvers av klassegrensene. Disse forestillingene er noe de aldri glemmer.

På Ski ungdomsskole har de erfart at musikk og andre estetiske fag kan ha en avgjørende innvirkning på elevenes læringsmiljø. De estetiske fagene forsterker både elevenes konsentrasjonsevne, opplevelsessevne og språkkompetanse. Dette gjør dem faglig sterkere innefor et samarbeidsfellesskap. Prinsippet å kunne mer enn

ditt fag gjelder også dagens skole og arbeidsliv. Kan du mer blir du kreativ, og du blir i stand til å kombinere kunnskaper og ferdigheter på nye måter.

Det er fem lærere som jobber med musikalen nå. Initiativtager Ingrid Aasta Risdal har vært musikalsk leder for alle tre forestillingene. Siw Fjelstad hadde ansvaret for manus og regi fram til 2009, da Ida Huseby Bratli overtok. Hilde Olsrud, Bernt Salvesen og Runar Haugland har også ansvar for musikken.

Kilde: Ingrid Aasta Risdal, lektor i musikk på Ski ungdomsskole

Konfirmanter i Kråkstad Kirke, 8. mai 1966. Første rekke fra venstre: Marit Larsen, Berit Marie Steen, Wencke Brit Gay, Berit Synnøve Langberget og Torill Laila Berg. Andre rekke fra venstre: Helen Julie Bergsvik, Inger Elise Solberg, Sigrun Marie Jahr, Eva Orskaug og Jorunn Wenche Kopperud. Tredje rekke fra venstre: Arne Henrik Pettersen, Kjell Martin Jeksrud, Tom Erik Josef Johansen, Halvard Lynne, Arvid Berg, Kjell Olav Langseter, Kåre Arvid Lund, Helge Erik Fladberg, Sigmund Andreassen, Niels Erik Duun, Casper Frithjof Pedersen, Gunnar Kristian Gundersen, Stein Erik Eckbo, Øyvind Olsen og Birger Weydahl. Presten var Andreas Noto.

*Solveig Stortrøen, Ester Johansen, Signe Marie Opsand,
Agnes Elfrida Jørgensen, Asta Marie Delerud, Elin
Hermana Birgitte Arnesen, Olga Johanne Dahlgren,
Edel Marie Bjørnebraaten, Helga Konstans Høibraaten,
Dagmar Kristine Hultman, Ingeborg Arnesen, Borghild
Olsen Haugen, Inga Othilie Brandsrud, Magnhild
Pedersen, Magnhild Berit Skotner, Helga Antonie Olsen,
Marie Aurelie Gundersen, Helene Johansen, Edel Alvilde
Kristiansen, Signe Marie Olsen Kullebund, Anna Marie
Skoglund, Solveig Hansen, Harald Reidar Endsjø, Trygve
Ingvald Nore, Svend Julius Boger, John Petter Ødegaard,
Martin Johansen, Harald Sigurd Johnsen, Ove Alexander
Brænna, Thorleif Eugen Olsen, Johannes Haslum Ekjord,
Arthur Rud Andresen, Bjarne Sigvart Andresen, Johannes
Roaas, Kolbjørn Sigvald Kvakestad, Sigurd Gudbrand*

Pedersen, Oskar Adolf Johansen, Georg Johansen, Jørgen Olsen, Frithjof Osvald Kittelsen, Sverre Johannes Hansen, Sigurd Toralv Paulsen, Magne Jonne Kaare Hansen, Olaf Henry Hansen, Jens Anton Andersen, Oskar Eugen Iversen og Johannes Hjørnegaard.

Sognepresten var Jonas Gedde Dahl.

Registrering av bilder

Ski Historielag er interessert i bilder fra alle kanter av kommunen. Vi kommer gjerne hjem til deg for å notere opplysninger om bildene dine og låner med disse for avfotografering.

Ta kontakt med oss, så blir vi enige om en dag det passer.

De fleste bildene i denne kalenderen finnes i fotoarkivet til Ski Historielag. Hvis du har lyst på en kopi av et bilde, kan du henvende deg til ansvarlig for fotosamlingen.

Mange av bildene er tilgjengelig i lokalhistorisk arkiv v/Ski Bibliotek. Søk gjerne på internett ski.hovedbibliotek@ski.kommune.no eller kontakt:

Hovedansvarlig for fotosamlingen:
Bjørn Myrvoll, tlf. 64 87 45 41

Tidligere års kalendere kan fåes ved henvendelse til:
Per A. Krogstie, tlf. 64 87 32 43

Takk

Vi takker alle som har hjulpet oss med bilder og opplysninger til årets kalender. Takk også til alle som hjelper oss med å selge kalenderen.

Rolf Ottesen Grafisk Produksjon har trykket kalenderen.

Forbehold:

Vi tar forbehold om mulige feil. Det er dessverre ikke alltid vi klarer å levere et perfekt produkt.

Årets kalenderkomité har bestått av:

Bjørn Myrvoll

Karl-Olaf Løkenhagen

Ragnhild Sæthren

Elin Aas

Sidsel Kandahl

Terje Lorentzen

Kai Arne Kramer-Johansen

Takk til Aase Klohs for 20 år og Knut Repstad for 14 år i Kalenderkomitéen!